

**Arkeologisk utredning med anledning
av planerad vindkraftspark på
Uljabuouda, fastigheterna 1:1
Arjeplogs kommun,
2001**

**Av
Lars Liedgren**

**Silverbuseet
Rapport
29**

Silvermuseet
Torget
930 90 Arjeplog

Tel: 0961-61290

www.silvermuseet.se

© Silvermuseet

Tryck: Silvermuseet, Arjeplog 2001

Rapport Silvermuseet

ISSN 1101-2900

Inledning

På uppdrag av Nordex AB har Silvermuseet genomfört en arkeologisk utredning på och i anslutning kring Uljabuouda (Lst beslut 220-7888-01). Utredningen har gjorts med anledning av planerad vindkraftspark på berget. Utredningens syfte har varit att fastställa om fast forn- eller kulturlämning kan komma att beröras av företaget. Utredningen har i sin helhet bekostats av Nordex AB.

Metod

Utredningen har gjorts i enlighet med den undersökningsplan som inlämnats till länsstyrelsen av Silvermuseet, dvs arbetet har skett genom okulär besiktning och sondning. Fornlämningarna har beskrivits i enlighet med Riksantikvarieämbetets normer och koordinatsatts med GPS (inställning "user grid").

Arbetstid och arbetskraft

Fältarbetet har utförts under vecka 38 med viss komplettering under vecka 40. Arbetet har genomförts av fil dr Lars Liedgren (Silvermuseet) samt fil kand Lennart Klang (Luleå). Båda har platsledarkompetens inom fornminnesinventeringen.

Sammanfattning av resultat

Inom området har endast ett fåtal forn- och kulturlämningar kunnat påvisas. Inom kalfjällsområdet och i kanten av detta har två härdar bedömts vara fornlämningar, båda belägna på NÖ delen av Uljabuouda (nr 7-8). Inom kalfjällsområdet har dessutom noterats ett 5-tal recenta eldplatser som ej har förtecknats. Kring kanterna av Uljabuoudas kalfjällsområde och på några toppar har olika former av rösnings noterats, totalt sju stycken varav en triangelpunkt. Triangelpunkten kan vara från slutet av 1800-talet, de övriga är av svårbedömd ålder men de flesta kan vara gamla. Flera är anlagda så att de syns på långt håll i terrängen. På ett av krönen har också en lämning registrerats under kategorin övrig. Det har ej varit möjligt att avgöra lämningens härkomst eller ålder.

I skogsmarkerna nedom och på sluttningarna kring Uljabuouda har ytterligare två lämningar registrerats: en kåta och en barktäkt. Kåtan har enligt uppgift anlagts i slutet av 1940-talet för renskötsel i området. Den är av traditionell utformning, timrad med pyramidtak och byggd av bilat och klivet virke. Kåtan är i dag infallen.

I kanten av det stora kalhygget vid Långmyran i anslutning till en bäck har en barktäkt registrerats. Den har klassats som fornlämning. Liknande barktäkter

har noterats på många platser inom Arjeplog, de dateras vanligen till senmedeltid och fram till 1850-tal. Barktäkterna i Arjeplog har gjorts av samer i området som utnyttjat barken bl a som ett kosttillskott (ej barkbröd) och för förvaring av senor. Den barktäkt som här har upptecknats är förhållandevis gammal, vilket visas av den kraftiga invallningen. En datering till 1700-talet är inte omöjlig.

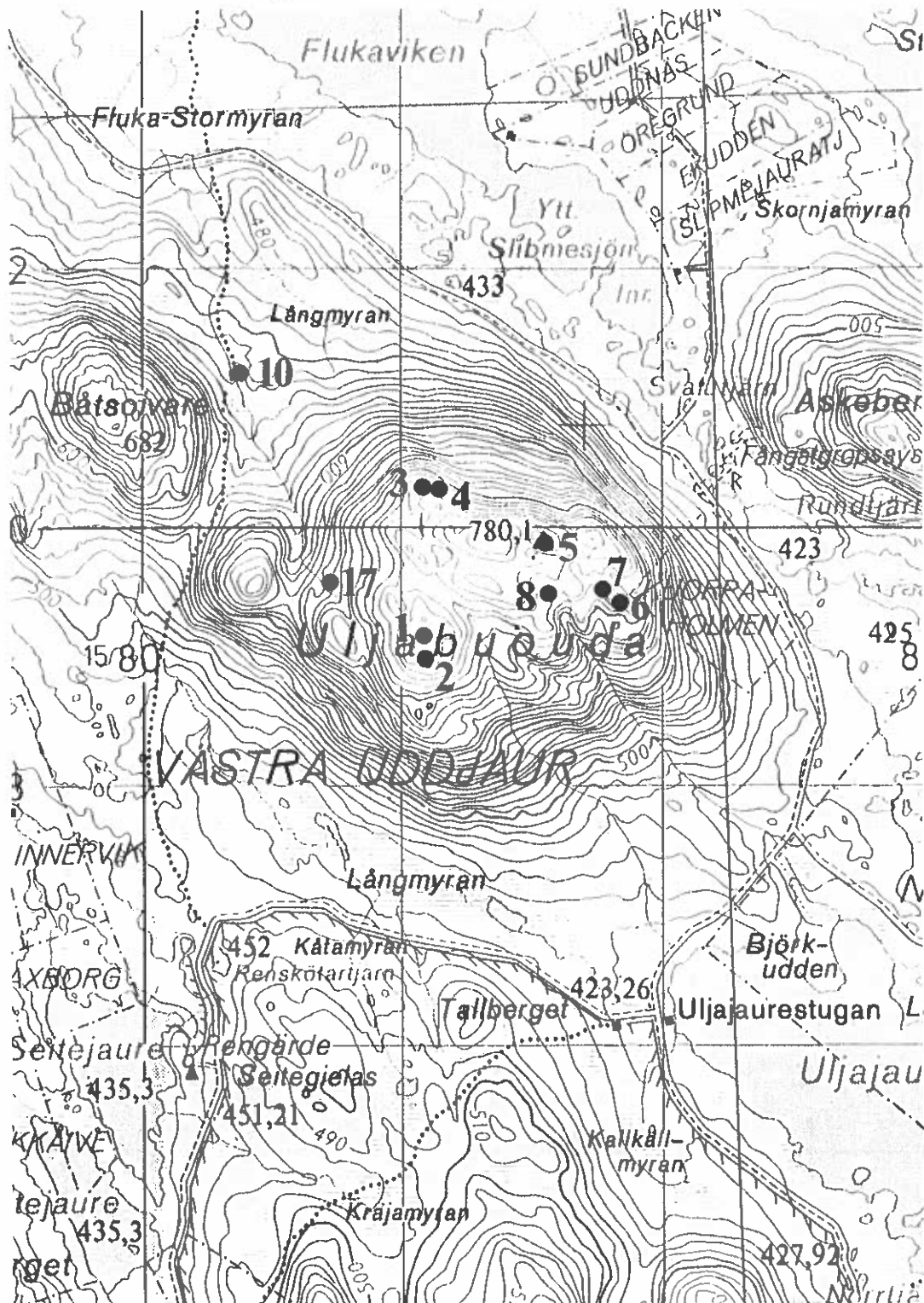

Fig 1 Karta över påträffade lämningar. Ur Översikts/fjällkartan © Lantmäteriverket Gävle 2002, skala 1:50000. Medgivande M2002/3599.

Beskrivning av forn- och kulturlämningar (ej Raä nr)

Nr 1 Övrig (GPS 1582178/7319129). Krönparti med rikliga inslag av stenar och block. Kalfjäll med enstaka granar och vindblottade ytor. 7 m ÖNÖ om vindmätarmast.

Offerplats?, oklar begränsning, möjligen oval eller rektangulär ca 4,5x3,5 m (NNV-SSÖ) bestående av en stenröjd yta med i mitten en E-formad stenläggning.

Stenläggningen är 1,85x1,1 m (NNV-SSÖ). Den består av 13 stenar, 0,3-0,4 m l, 0,2-0,3 m br och intill 0,15 m h. Tolv av stenarna ligger tätt intill varandra, den 13:e ligger 0,1 m från den närmaste stenen. E-formens rygg är i VSV. Vid provstick med jordsond framkom jord med torvbildning och sparsamt med blekjord. Ingen kolinblandning kunde noteras.

Den stenröjda ytan begränsas i NV av 13 stenar, i VSV-SSÖ av en svagt antydd jordvall och i övrigt saknas tydliga begränsningar. Stenarna i NV, 0,8-0,9 m från den E-formade stenläggningen, bildar en 2,7x0,4-1,4 m st stensamling (NÖ-SV). Stenarna är 0,2-0,6 m l, 0,2-0,45 m br och intill 0,3 m h. Jordvallen är ca 5 m l, 0,4-0,6 m br och intill 0,1 m h.

Rikligt med kartlav kunde noteras på stenarna i E-formen och på stenarna i kanten; 3-4,5 cm i diam uppmättes vid inventeringstillfället. Blekjordslager var betydligt kraftigare utanför den ovan angivna stenröjda ytan. Detta kan tyda på att jorden har påverkats på något sätt inom ytan.

Någon direkt parallell till ovan nämnda anläggning saknas. I princip finns två rimliga tolkningar: antingen har lämningen en samisk kontext. I så fall är det mest närliggande att anta en offerkontext. Den andra förklaringen kan möjligen vara att någon faktiskt lagt bokstaven E vid ett besök. Osäkerheten hur lämningen ska tolkas har gjort att den förts till sakordet övrig.

Nr 2 Rösningar (GPS nr 1582160/7319004, nr 2 1582200/7318967). Belägna i S-sluttning av kalfjäll nära krönparti och med vidsträckt utsikt över sjösystem. Fjällhed.

Nr 2:1 **Rösning**, 2,5x2 m (NÖ-SV) och 0,9 m h, bestående av ett block, 2,5x2 m (NÖ-SV) och 0,9 m h med på SÖ-sidan tre upplagda hållar, 0,3-0,5 m l, 0,15-0,35 m br och intill 0,05 m tj.

50 m 132 grader om nr 1 är:

Nr 2:2 **Rösning**, 3,3x2,3 m (VNV-ÖSÖ) och 1,3 m h, bestående av ett block, 3,3x2,3 m st och 1 m h med på översidan sju upplagda stenar, 0,2-0,6 m l, 0,2-0,3 m br och 0,05-0,15 m tj. De sju upplagda stenarna bildar en 0,7 m st stensamling.

Nr 3 Rösning (GPS 1582188/7320318), belägen i svag nordsluttning på kalfjäll, nära brantare N-sluttning. Fjällhed med enstaka granar och dvärgbjörk.

Rösning, 2,5x1,7 m (NÖ-SV) och 1,2 m h, bestående av ett block, 2,5x1,7 m och 1,2 m h med på ovansidan 11 stenar, 0,1-0,25 m l, 0,07-0,18 m br och 0,1 m tj. Stenarna bildar en gles stensamling, 0,85x0,5 m st (VNV-ÖSÖ) som

förefaller nedrasade. Obetydligt med kartlav på de upplagda stenarna. Nedanför blocket ligger tre stenar som kan vara nedfallna.

Nr 4 Rösning (GPS 1582304/7320306), belägen i NNÖ-sluttning på kalfjäll nära brantare NNÖ-sluttning och med vidsträckt utsikt. Fjällhed med enstaka granar och dvärgbjörk.

Rösning, 6x4,5 m (VNV-ÖSÖ) och 3 m h, bestående av ett flyttblock och på dess krön en upplagd sten, 0,25 m st och 0,1 m h.

Nr 5 Rösningar (nr 1; GPS 1583106/7319894, nr 2; 1583095/7319895), belägen på krönparti av fjälltopp.

Nr 5:1 Rösning, närmast rektangulär, 1,5x1,3 m (N-S) och 0,7 m h, av 0,2-0,6 m st och intill 0,2 m tj stenar. Rikligt med kartlav intill 3 cm i diam. I den N delen är ett 1,5 m h järnrör med gul färg i övre delen och med fyra järnplattor fastsatta med järnkrampa och skruv. På järnplattorna syns spår av pressat spånmaterial.

12 m 290 grader om nr 1 är:

Nr 5:2 Rösning med triangelpunkt, bestående av ett block med upplagda stenar, en inristad triangel och en järndubb. Blocket är 1,7x1,3 m (VNV-ÖSÖ) och 0,6 m h. Två upplagda stenar är 0,35 m l, 0,25 m br och intill 0,2 m tj. Nedanför blocket, i Ö och N, ligger tre stenar, 0,35-0,55 m l, 0,25-0,35 m br och intill 0,2 m tj, vilka synes nedfallna. På blocket och stenarna syns spår efter gul färg som utgör rester efter ett påmålat kors. Den inristade triangeln är 0,25 m i sida (uddarna mot V, NNÖ och SSÖ). Ristningen är 1,5-2 cm bred och 1 cm dj. I triangelns V del är en järndubb, 3,5 cm h. Dess diameter är 1,8 cm. På järndubbens ovansida är ett inristat kors orienterat i Ö-V. På de upplagda stenarna finns enstaka kartlavsförekomster, varav en uppmättes till 4 cm i diam vid inventeringstillfället.

8 m 77 grader om nr 2 är en sentida stensamling, ca 0,5 m i diam och 0,25 m h, upplagt på ett block.

Nr 6 Rösning (GPS 1583654/7319407) belägen i höglänt S-sluttning ovanför brantare S-sluttning. Fjällhed med enstaka inslag av granar och dvärgbjörk.

Rösning, bestående av ett block med en upprest och en liggande sten. Blocket är 2,5x1,5 m (NNÖ-SSV) och 2 m h. På ovansidan är den uppresta stenen, 0,4 m h, 0,25 m br (Ö-V) och 0,15 m tj. 0,1 m NNV om den stenen ligger en 0,2x0,15 m st och 0,08 m tj sten. Den uppresta stenen har rikligt med kartlav i SSV.

Nr 7 Hård (GPS 1583512/7319532), belägen på en liten avsats i V-sluttning mellan kalfjäll i Ö och liten dalgång med bäck och troligen kallkälla i V. Gles fjällbjörkskog med inslag av gran.

Härd, rektangulär, 1,05x0,5 m (N-S) och 0,05 m h. Fem synliga kantstenar, 0,1-0,3 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,1 m h, de största i kortsidan i N. Sondning visar på kolförekomst i härden. Härden utgör fast fornlämning.

Nr 8 Härd (GPS 1583157/7319467), belägen nära krön av liten moränkulle med myr och liten bäck i NV-SÖ och högre kalfjäll i SV. Fjällhed med enstaka inslag av granar.

Härd, oregelbunden, 0,85x0,7 m (Ö-V). I kant och fyllning syns 13 stenar, 0,1-0,4 m l, 0,05-0,15 m br och intill 0,1 m h, varav en i kanten är skörbränd. Sondning visar på kolförekomst. Härden utgör fast fornlämning.

Nr 10 Barktäkt (GPS 1580776/7321200), belägen i NÖ-sluttning på liten moränbacke. Kalhygge med enstaka äldre tallar kvarlämnade.

Barktäkt, 0,48 m h, 0,23 m br och 0,06 m dj. I övre kanten syns en närmast vågrät knivrits. Ovanför knivritsen är en 0,1 m h avdöd zon. Barktäkten är belägen på NÖ-sidan av en tall, 0,45 m i diam. Underkanten av barktäkten är belägen ca 1,1 m ovan markyta. Barktäkten utgör fast fornlämning.

Nr 17 Kåta/kåtatomt (GPS 1581412/7319553), belägen på mindre avsats, ca 20 m NNÖ om liten jock. Urskog med gran och inslag av björk och tall.

Timrad kåta närmast kvadratisk 3,5x3,5 m (N-S). Byggt av bilat timmer i två varv av dimensionerna 0,2-0,35 m. Timret har bilats till en tjocklek av ca 0,15 m. Pyramidtak av traditionell typ. Ytterst består taket av lagda halvkluvna stockar och rundvirke, 0,1-0,2 m i diam. Därunder näver och ett innertak av kluvna och bilade brädor. Innertaksbrädor är spikade med trådspik. Här och var syns också några grövre klippspikar, främst använda vid spikning av mullstockar. Mullstockarna är nedfallna och kraftigt ruttnade. Vid ingången har mullstockarna varit stödda av ca 0,7 m l stockbitar. Grova klippspikar syns i toppen av dessa stockar. Dörrfoder av bilade brädor. Dörr gjord av tre brädor, 1,12 m h och 0,57-0,69 m br (smalast längst upp). Dörren är spikad med en imitation av smidd spik. Kåtan har enligt Lennart Jonsson, Maskaur sameby, byggts ca 1948 av Magnus Holmgren och använd inom renskötseln fram till mitten av 1960-talet. Kåtan är i dag i mycket dåligt skick och taket är helt infallet. En kåta av samma typ och byggd av samma person finns på Silvermuseet.

Bild 1 Lämning nr 1. I bildens centrum är den E-formade stensättningen. Foto fr NNV, av L. Liedgren, 2001.

Bild 2 Lämning nr 3, rösning ovanpå block. Utsikt mot Dainakbron, till vänster är Lennart Klang. Foto fr SSÖ, av L. Liedgren, 2001.

Bild 3 Lämning nr 6, rösning ovanpå block. I bakgrunden syns Uddjaurs södra del. Foto fr NNV, av L. Liedgren, 2001.

Bild 4 Lämning nr 8, härd. Härden syns till vänster om L. Klang och hitom skugga. I bakgrunden syns södra delen av Uddjaur. Foto fr NNV, av L. Liedgren, 2001.

Bild 5 Lämning nr 10, barktäkt. Till vänster om träd är L. Klang. Foto av L. Liedgren, 2001.

Bild 6 Lämning nr 17, kåta. I bildens högra kant syns Lennart Jonsson, Maskaur sameby. Foto av L. Liedgren, 2001.

Silverbmuseet

Rapporter över kulturhistoriska undersökningar

Distribution: Silvermuseet, Torget, S-930 90 Arjeplog, tel.
0961-61290.

1. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988.
2. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, Lappland, 1989-1991.
3. Arkeologiska inventeringar och undersökningar av förhistoriska fyndlokaler och boplatser vid Hornavan och Kakel, Arjeplog socken, Lappland, 1983.
4. Rapport över arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur socken, Lappland, 1992.
5. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar vid Gubblijaure, Stora Mattaure samt Padjje-Måskejaure, Arjeplog socken, Lappland.
6. Arkeologisk undersökning av två härdar vid Margatjärnen, Arvidsjaur Socken, Lappland, 1992.
7. Rapport över slutundersökning inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä nr 471, Arvidsjaur socken, Norrbottens län, Lappland 1993.
8. Arkeologiska utgrävningar inom Arjeplog sn, Lappland, 1994.
9. Arkeologisk utredning vid Pajeb Muitunisjaure, Arjeplog sn, Lappland, 1995.
10. Rapport över kulturhistoriska inventeringar av strandområdet vid Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplog sn, Lappland 1995.
11. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1995. Arkeologisk delundersökning av Raä 393:1, stensättning med rödockra, Raä 393:2, boplatsslämning, samt Raä 977:3 boplatsvall.
12. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1996. Arkeologisk slutundersökning och restaurering av Raä 393:1, stensättning med rödockra, samt fortsatt delundersökning av Raä 393:2, boplatsslämning.
13. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs och Arvidsjaur socknar, Lappland, 1995-1996.
14. Rapport över fornminnesinventering och kulturhistoriska undersökningar vid Delliknäs, Arjeplogs sn, Lappland 1997.
15. Rapport över fornminnesinventering av väg 519, sträckan länsgränsen-Abborrträsk, Arvidsjaur socken, 1997.
16. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs samhälle, Lappland, 1997.
17. Arkeologisk förundersökning vid vattendragen Rappen, Labbas, Arjeplogs sn, Lappland, 1997.
18. Arkeologiska undersökningar av en stensättning samt delundersökning av en boplatsvall och boplatssytor, Raä nr 315, Nedre Vojakkala, Nedertorneå sn, Norrbottens län, 1996-1997.
19. Boplatser och landhöjning. En förstudie till forskningsprojektet "Människan, elden och landskapet", 1997.
20. Rapport över arkeologisk förundersökning av hotade fornlämningar vid vattendragen Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplogs kommun, Lappland, 1998.
21. Byggnadsarkeologiska undersökningar av några åskåtor i Arjeplog, Lappland, 1997-1998.
22. Dokumentation och restaurering av timrad njalla samt timrad kåta Skålka, Ståkke sameby, Arjeplog, Lappland.

23. Rapport över dokumentation samt upprustning av samiska byggnader i Mavas, Luokta-Mavas sameby, Arjeplog, Lappland, 1998-1999.
24. Människan, elden och landskapet. Rapport över arkeologiska undersökningar 1999.
25. Dokumentation och upprustning av torvkåta samt njalla, Tjåksa, Svaipa sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2000.
26. Dokumentation och restaurering av en narad brändjalla från Ringselet, Semisjaur-Njarg sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2001
27. Antikvarisk kontroll av upprustningsarbeten i Geijaur, Tjakkek samt Balgesnjunnje inom Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner, 2000.
28. Människan, elden och landskapet. Arkeologiska undersökningar av mesolitiska boplatser inom Arjeplogs kommun, Norrbottens län 2000.

***

ISSN 1101-2900